

Bene Zoltán

A feneketlen gödör

A nyár hosszúra nyúlt. S mikor végre elmúlt, olyan szárazságot hagyott maga mögött, aminél már csak a falunk szántóvetőinek keserősége lehetett nagyobb (ha létezik egyáltalán bármi, ami ezt a pokoli aszályt képes meghaladni). A bírós és tiszteletre méltó tanácsnokai egyaránt azon a véleményen voltak, hogy még a falunk határában lévő feneketlen gödör is csonttá száradt. A faluvégi kurta kocorma törzsvendégei nem vitatkoztak eme kijelentéssel, csak a faluvégi kurta kocsmáros biggyesztette le gúnyosan az alsó ajkát, s összevillant a tekintete a harmonikás tanácsnok vejevel. Mindketten elfojtottak egy-egy sóhaj, és arról kezdtek beszélni, milyen jó lesz majd, ha megérkezik az eső, a zápor, a zivatar, a felhőszakadás. A zuhé.

– Nekem már elég volna az is, ha három napon keresztül csak úgy szemetelne – legyintett a bírós.

– A szemerkélő esőnél nincs is jobb ilyenkor! – toldotta meg a rezes orrú tanácsnok, a szatócsbolt tulajdonosa.

– Hacsak a szitáló nem az – tépelődött a cingár tanácsnok, a falunk vadásztársaságának feje.

Ebben meg is egyeztek, kihörpölték boraikat, véget vetettek a beszédnek, és hazamentek. A legények hosszan bámultak utánuk.

A faluvégi kurta kocorma törzsvendégei – különösen a kocsmatöltelékek, a kártyázók, a sakkozók és a dámajáték rabjai – még ennyi bölcsesség hallatán sem mozdultak, nem ébredt bennük vágyakozás a tudás megszerzése iránt, nem kerekedtek föl, hogy felkeressék a bibliotékát, és elméjük pallérozásába fogjanak, inkább maradtak a fenekükön, megszokott környezetükben. Egyedül a harmonikás tanácsnok veje, a nyalka ifjú fészkelődött, ám ő sem úgy, mint akit a tudásvágy abajgat, sokkal inkább ahhoz hasonlatosan, mint akinek giliszta költözik a végelébe. Addig-addig izgett-mozgott, mígnem a faluvégi kurta kocsmáros meg nem tudakolta, mi bántja.

– Arisztid – hajolt közelebb a nyalka legény, a harmonikás tanácsnok veje, nehogy illetéktelen fülekre is eljusson a szava –, a nyugalmazott tanító mesélte, hogy a feneketlen gödörről már egy réges-régi görög filozófus is megemlékezett.

A faluvégi kurta kocsmáros hitetlenkedve ingatta a fejét.

– Manapság se járnak erre görögök, holott van autó, repülőgép meg vonat. Hát hogy a pitlibe jutottak volna el ide réges-régen? Arról nem is beszélve, hogy a filozófusok nem igazán élelmes emberek, ahogy én tudom.

– Hát, ahogy vesszük – kacsintott a nyalka legény. – Ki ebben, ki abban ügyes, tudod.

– És van, aki semmiben sem az – jelentette ki a faluvégi kurta kocsmáros.

– Jó, jó – hagyta rá a harmonikás tanácsnok veje. – Nem ez a lényeg most! Akár

eljutott ide az a görög, akár csak hallott valakitől a környékről, a lényeg így is, úgy is az, hogy írt a feneketlen gödrünkről!

– És már akkor is feneketlen volt?

– Azt állítja az a bizonyos hellén – a harmonikás tanácsnok veje pillanatra elkalandozott. – Arisztid szerint, mindenesetre, azt.

A faluvégi kurta kocsmáros vakarta az állát, hogy sercegett belé a borostája, annyira tűnődött.

– Persze, az nem is lehetséges, hogy régen feneké volt, ma meg már nincsen... Vagy lehet?

A nyalka legény megzavarodott.

– Talán lehet, talán nem – nyögte végül. – Arisztid szerint az a görög bölcs a végtelenre hozta föl példának a mi feneketlen gödrünket.

– Hát, a feneketlenség az éppenséggel végtelen – vakarta az üstökét a faluvégi kurta kocsmáros. – Már amennyiben a feneketlenség alatt mélységre gondolunk. Mert ha a bíró fiatalabbik unokájára, arra a kis keszegseggű bakfisra, hát akkor már egészen más a leányzó fekvése, ugye...

A harmonikás tanácsnok veje elnevette magát.

– De az is biztos, hogy azt sosem tudjuk meg, vajon száraz a feneketlen gödör alja, avagy nedves – somolygott a faluvégi kurta kocsmáros.

– Mivel pontosan az nincs neki! – tromfolt a nyalka legény.

– Pedig én jártam ott – vetette közbe Hilari.

– Hallgatózol? – szegezte neki a kérdést a nyalka legény.

– Nem én – vontá meg a vállát a hegymászó. – Csak éppen olyan hangosan sutyrogtok, még a süket is meghallja.

– Nocsak, hát te lefelé is szoktál, nem csak fölfelé? – tette föl keresztkérdését a faluvégi kurta kocsmáros.

– Mászás ez is, az is – mondta Hilari. – A feneketlen gödör pedig korántsem feneketlen. Csak mély. Az alján víz található.

– Jártál az alján? – kérdezték egyszerre négyen vagy öten innen-onnan.

– Jártam hát – vetette oda foghegyről Hilari, s mielőtt távozott, laza mozdulattal pénzt dobott a pultra, ahogyan az amerikai filmekben szoktak, bár a pénz ezúttal szerzetesét gurult, és a faluvégi kurta kocsmáros még napok múlva is keresett néhány százast – már ahogyan az az életben, a hollywoodi filmekkel ellentétben, lenni szokott.

A nyalka legény rossz néven vette, hogy Hilari ilyen nyeglén bánt vele. Hazatérve töviről-hegyire elmesélte a beszélgetést az apósának. Az nyomban szaladt is a bíróhoz. A bíró menten rendkívüli tanácskozást hívott össze, amelyen elhatározott, hogy le kell mászni a feneketlen gödörbe, hogy megcáfolhassák ennek a jött-maradt Hilarinak a hagymázás fantazmagóriáját!

– Hiszen még a toronyra se tud fölmászni! – háborgott a hájas tanácsnok. – Ahogyan senki más, úgy ő se jutott még föl a tetejére!

– Igaz, igaz – helyeselt a bíró. – A tornyunk tetejére és a gödrünk fenekére senki sem juthat el, ezt generációk óta tudjuk. Éppen ezért kérem, barátaim, hogy lássunk munkához!

Már aznap délután ott tolongtunk a feneketlen gödör szélén. Hilari ricát tört és a héját a mélybe köpdöste. A Batár arról mesélt, hogyan szokott belepisálni a gödörbe, s a gödörben lakozó feketeség mint nyeli magába az ő erőtől duzzadó, aranyárga sugarát. Mások mást meséltek, s a legtöbben sokatmondóan hallgattunk.

Engem biztosítónak jelöltek ki. Hilari hegymászó csapatából a két legjobbat küldtük alá. Egyiknek természetesen Hétméterest, aki hét méterig jutott a torony falán fölfelé, valamint a kézilabdameccseken ő dobta a büntetőket, lévén a hegymászócsapat kiegészítő tevékenysége a kézilabda (abban is jók vagyunk). A másik kútbaereszkedő a hájas tanácsnok keresztfia volt. Nagy önbizalommal vágtak neki mindketten. Én a Hétméteres kötelét tartottam.

Órák teltek el. Besötétedett. Engedtem a kötelet Hétméteres után, egyre csak engedtem, alig éreztem már a tenyeremen a bőrt. Hogy van rajta. Hilari egykedvűen köpdöste a rica héját, olykor tökmagot is, a Batár leheveredett egy fa tövébe és hangosan hortyogott, a faluvégi kurta kocsmáros kijelentette, hogy ennyi bőven elég bizonyíték neki, fogta magát, visszament a korcsmába, nyomában a kocsmatöltelékek, akiknek bizony már jóval kevesebb is elég lett volna bizonyosságul a gödör feneketlenségére, olyan régóta szomjaztak. Szomjúhozták az igazságot azért még sokan – ezek egytől egyig maradtak. Éjjélkor a bíró, felelőssége teljes tudatában ásitott egy hatalmasat, majd így szólt:

– Hilari ezúttal is nagyot mondott. Húzzátok föl őket!

Hilari nem tiltakozott, csak sejtelmesen mosolygott, és eloldalgott, mi pedig húzni kezdtünk. Nekem is, a másik kötélengedőnek is a segítségünkre siettek többen. Két órán keresztül húztuk a biztosítóköteleket. Akkor kibukkant Hétméteres feje. Nagyot káromkodott, s íziben pálinkát kért, úgy átfázott. Jó szívvel adtunk neki. A hájas tanácsnok keresztfiát viszont még egyre csak húzták, húzták, húzták. Fél óra múltán aztán egy nagy rántással előbukkant a kötélt vége: rajta egy pár bakancs, tele kavicssal és sárral.

– Mondta a Hilari, hogy van ott víz – vigyorgott a Batár, szeméből az álmodörzsölve.

Hétméteres a bakancsokhoz rohant, levágta a kötélről, forgatta, szagolgatta. Kiabált, átkozódott, sírt. A bíró értetlenül állt, a hájas tanácsnok mérgesen kifakadt:

– Én mondtam, hogy ezt nem kéne!

A nyalka legény, a harmonikás tanácsnok veje a fogain keresztül szűrte, hogy:

– Mondtad ám az anyád valagát, azt!

Ettől azonban a hájas tanácsnok keresztfia nem került elő. Azóta se. Hétméteres hente lemászik utána, de mindig visszajön, s mindannyiszor üres kézzel. Hilari ivásnak adta a fejét, a bíró és tiszteletre méltó tanácsnokai pedig egy csodálatos gránitszobrot állítottak az elveszett felfedező emlékének a feneketlen gödör partján. Míg a telet követő tavasz egyik kiadós esőzése alá nem mosta a talapzatát, s az emlékmű a mélybe omlott, követve azt, akiről mintázták...